

Proměny Číny v dlouhé perspektivě

Kdy se Čína stala
velkou zemí?

Co budeme sledovat

Budeme zkoumat, jak se Čína v dějinách proměňovala. Nejdříve se podíváme na období posledních 70 let, poté na období posledních 500 let.

Co je naším cílem

Zjistíme, že co se z jedné perspektivy jeví jako mimořádná událost, může být z perspektivy jiné jen návratem do normálního stavu.

•

Naučíme se číst a interpretovat hospodářské dějiny jako součást dějin obecných.

•

Objevíme důležité milníky čínských dějin a v jakém jsou vztahu k dějinám Evropy.

Jméno a příjmení:

dejepisplus.npi.cz

Prohlédni si snímky Šanghaje (zdroj 1–4). Co se mezi lety 1984 a 2019 změnilo? (5 min)

Zdroj

1

Satelitní snímek Šanghaje z roku 1984 (NASA)

Zdroj: Earth Observatory NASA (2022)

Zdroj

2

Satelitní snímek Šanghaje z roku 2019 (NASA)

Zdroj: Earth Observatory NASA (2022)

Zdroj

3

Panorama čtvrti Pudong v Šanghaji, rok 1990

Zdroj: The Atlantic (2011)

Zdroj

4

Panorama čtvrti Pudong v Šanghaji, rok 2010

Zdroj: The Atlantic (2011)

Podobně jako Šanghaj se proměnila i řada dalších čínských regionů. Co za takovou změnou může být? Prohlédni si další zdroje (5–7) a zohleďni je ve své odpovědi. (5 min)

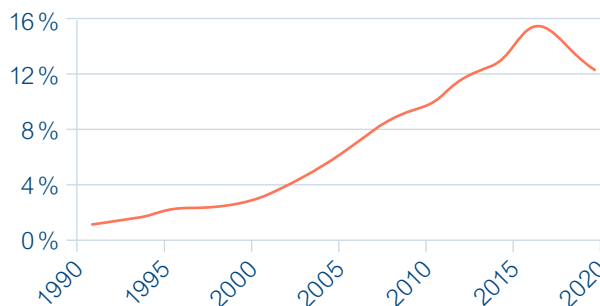

Zdroj

5

Kolik procent světového vývozu zboží je z Číny

svislá osa vyjadřuje procentuální podíl na světovém vývozu

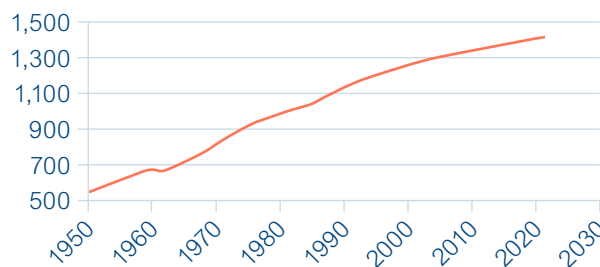

Zdroj

6

Růst čínské populace v posledních 70 letech

svislá osa zobrazuje populaci v milionech

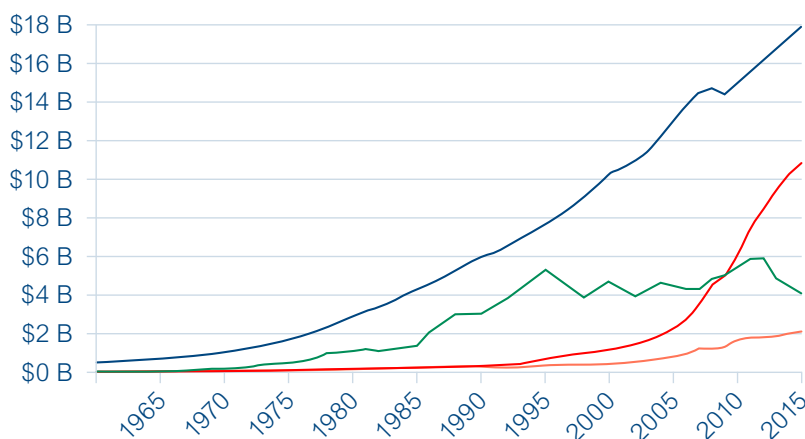

Zdroj

7

Růst čínského hrubého domácího produktu

(neboli HDP, tj. součtu bohatství, které se v zemi v daném roce vytvořilo)

- USA
- Čína
- Japonsko
- Indie

svislá osa ukazuje velikost HDP v bilionech amerických dolarů

Přečteti si následující charakteristiky a přiřadit jim správné označení. (10 min)

- _____ 1. Čína vyrábí více železa než Británie na počátku průmyslové revoluce (11. století)
- _____ 2. První Evropané v Americe (1492)
- _____ 3. Skotský učenec Adam Smith píše o Číně (1776)
- _____ 4. Vynález vysokotlakého parního stroje v Evropě (kolem 1800)
- _____ 5. První opiová válka mezi Británií a Čínou (1839)
- _____ 6. Takzvaný „Velký skok“ v Číně (1958–1963)
- _____ 7. Ekonomické reformy čínského prezidenta Teng Siao-pchinga (1978)
- _____ 8. Čína vstupuje do Světové obchodní organizace (WTO) (2001)

- a) Evropští osvícenští myslitelé se bohatství Číny obdivovali. Autor Pojednání o podstatě a původu bohatství národů například napsal, že „Čína je mnohem bohatší zemí než kterákoliv část Evropy. Rozdíl mezi cenou základních potřeb v Číně a v Evropě je veliký. Rýže v Číně je mnohem levnější než kdekoliv v Evropě“. (Kniha první, kapitola XI)
- b) Po hrůzách „Velkého skoku“ a při pohledu na celkové zaostávání země si čínští komunisté uvědomili, že zemi musejí reformovat. Navrhli proto čtyři velké modernizační reformy, spočívající především v opuštění centrálního plánování, decentralizaci zemědělství a průmyslu a v důrazu na osobní iniciativu a odpovědnost při podnikání. Zároveň zemi otevřeli zahraničním investicím.
- c) Měla to být velká reforma čínského hospodářství pod taktovkou Mao Ce-tunga. Spočívala v odvedení zemědělců do továren a na stavební projekty, ve zrušení soukromého hospodaření a experimentech v zemědělství. Experiment ale skončil katastrofálním hladomorem, při kterém podle různých odhadů zemřelo asi 30 milionů lidí (podle tehdejších čísel až 5 % čínské populace).
- d) Výprava vyplula 3. srpna a sestávala ze tří lodí nazvaných Niña, Pinta a Santa María. Kryštof Kolumbus si původně myslel, že vyplul do Indie, místo toho ale 12. října 1492 pro Evropany objevil nový kontinent. Ten měli Evropané v příštích pěti letech obsadit a kolonizovat, a to za cenu velkého násilí. Nová země se pro evropské mocnosti stala zdrojem mnoha surovin a pohádkových zisků.
- e) Příklad byl poprvé sestaven zhruba 19. století anglickým vynálezcem Richardem Trevithickem. Vysokotlaká zařízení šetřila palivo i prostředky (neboť byly o poznání lehčí). Právě tyto přístroje nakonec poháněly lokomotivy a parní lodě a byly skutečným impulzem pro začátek průmyslové revoluce a dominanci Evropy nad zbytkem světa.
- f) Přestože byl prodej opia v říši Čching zakázán, Británie ho do země ve velkém pašovala a na úkor Číny na něm bohatla. Když se tomu Čína pokusila učinit přítrž, Británie to vzala jako záminku k válce. Říši Čching snadno porazila, a navíc jí vnutila řadu nevýhodných ekonomických smluv. Země pak dalších sto let už jen zaostávala. V čínských dějinách se tomu říká „století ponížení“, které trvalo až do 20. století.
- g) Čína musela při vstupu do organizace splnit přísnější podmínky než jiné rozvojové země, ale v dlouhodobé perspektivě se jí to vyplatilo. Liberalizovala své služby, umožnila zahraniční investice, skončila s regulací malo i velkoobchodu. Investicím se otevřelo bankovníctví, pojišťovnictví i telekomunikace. Do 21. století tak vstoupila s ambicemi modernizovat svou ekonomiku.
- h) Obchodníci putující po hedvábné stezce a přes středoaasijské pouště si samozřejmě museli všimnout obrovských rozdílů mezi středověkou Evropou a čínskou říší Sung. Zatímco na Západě se tu a tam krčily kovářny a s produkcí železa ve velkém se teprve začínalo, v čínské krajině se v některých oblastech tyčily lesy komínů od pecí, kde se tavila ruda.

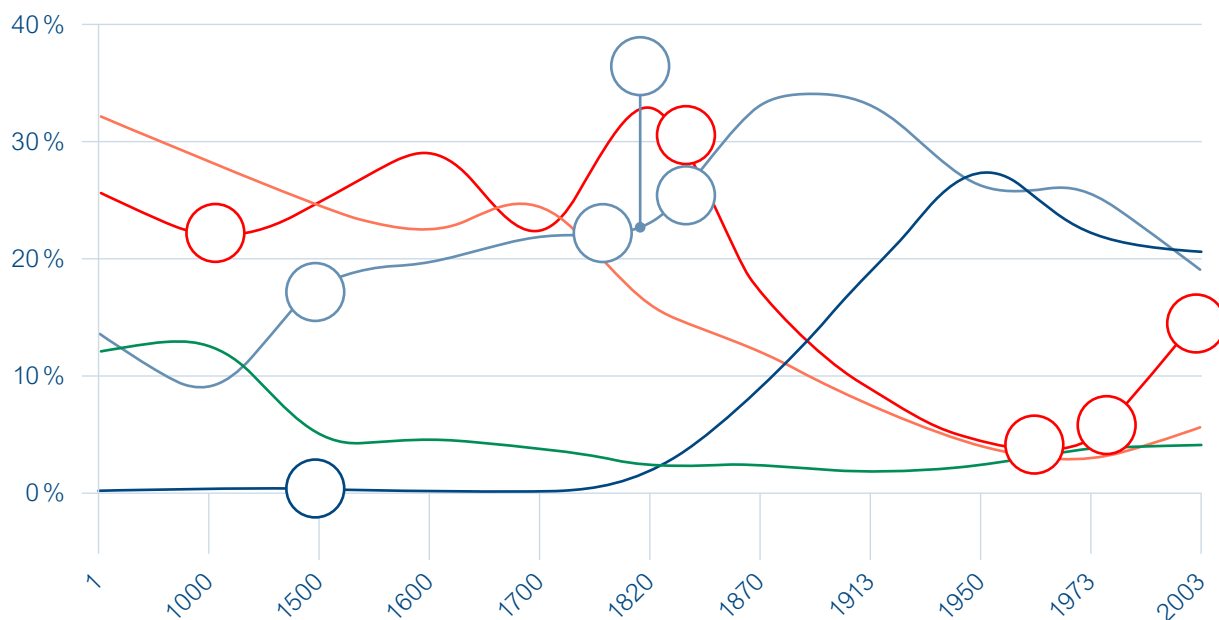
Zdroj

8

Ukazatel podílu na světovém HDP (viz výše) různých světových regionů od roku 1 n. l. do současnosti

Přiřaď jednotlivé události na správné místo v časové ose. Všímej si, kterého státu se události týkají (tj. události, které se týkají Číny, uveď na červenou křivku, Evropy na světle modrou atp.). (10 min)

HDP (%)

• USA

• Západní Evropa

• Čína

• Indie

• Střední východ

- Skotský učenec Adam Smith píše o Číně (1776)
- Ekonomické reformy čínského prezidenta Teng Siao-pchinga (1978)
- Takzvaný „Velký skok“ v Číně (1958–1963)
- První Evropané v Americe (1492)
- Vynález vysokotlakého parního stroje v Evropě (kolem 1800)
- První opiová válka mezi Británií a Čínou (1839)
- Čína vstupuje do Světové obchodní organizace (WTO) (2001)
- Čína vyrábí více železa než Británie na počátku průmyslové revoluce (11. století)

